

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

M. Tvllii Ciceronis Epistolae

Cicero, Marcus Tullius

Halae Magdebvrgicae, MDCCLVII.

VD18 12794317

M. Tvllii Ciceronis Epistolarvm Ad D. Brvtvm, Et Alios, Liber Vndecimvs.

urn:nbn:de:gbv:45:1-17061

lutis, atque incolumitatis causam fuscipere, ut vere dicam, coëgit. In qua re ego vos, partes conscripti, oro, atque obsecro, ut privatis offensionibus omissis, summæ reipublicæ consulatis, neve misericordiam nostram, exercitusque nostri, in civili disensione, sceleris loco ponatis. Quod si salutis omnium, ac dignitatis rationem habueritis: melius & vobis, & reipublicæ consulatis. Data III. kal. a Ponte Argenteo. Valete.

M. TVLLII CICERONIS
EPISTOLARVM
AD
D. BRVTVM, ET ALIOS,
LIBER VNDECIMVS.

I

ARGVMENTVM.

Decimus Brutus Albinus habitum cum Hirtio, designato consule, sermonem exponit: postulata a se legationem liberam significat: suum consilium ostendit vel migrandum ex Italia esse, vel postulandum publicum in urbe praesidium. Antonio & Dolabella coss.

D. BRVTVS BRVTO SVO ET C. CASSIO, S.

QVO in statu simus, cognoscite. Heri vesperi apud me Hirtius fuit: qua mente esset Antonius, demonstravit; pessima scilicet, & infidelissima. Nam se neque mihi provinciam dare posse aiebat, neque arbitrari, tuto in urbe esse quemquam nostrum: adeo esse militum concitatos animos, & plebis. Quod utrumque *a)* esse falsum, puto vos animadvertere: atque illud esse verum, quod Hirtius demonstrabat; timere eum, ne, si mediocre auxilium dignitatis nostræ habuissemus, nullæ partes iis in republica relinquerentur. Cum in his angustiis versarer, placitum est mihi, ut postularem legationem li-
be-

a) Quorum utriusque.

beram mihi, reliquisque nostris, ut aliqua causa profici-
 scendi honesta quæreretur. Hæc se impetraturum polli-
 citus est: nec tamen impetraturum confido: tanta est ho-
 minum insolentia, & nostri infectatio. Ac si dederint,
 quod petimus, tamen paullo post futurum puto, ut hostes ^{P.}
 judicemur; aut aqua, & igni interdiciamur. ¹⁶⁸
 Quid ergo ^{a.}
 est, inquis, tui consilii? dandus est locus fortunæ: ceden-
 dum ex Italia: migrandum Rhodum, aut aliquo terrarum
 arbitror. Si melior casus fuerit, revertemur Romam: si
 mediocris, in exilio vivemus: si pessimus, ad novissima
 auxilia descendemus. Succurret fortasse hoc loco alicui
 vestrum, cur novissimum tempus expectemus potius,
 quam nunc aliquid moliamur? Quia ubi consistamus,
 non habemus, præter Sex. Pompejum, & Bassum Cæcili-
 um: qui mihi videntur, hoc nuntio de Cæsare allato, fir-
 miores futuri. Satis tempore ad eos accedemus, ubi,
 quid valeant, scierimus. Pro Cassio, & te, si quid me
 velitis recipere, recipiam. Postulat enim hoc Hirtius,
 ut faciam. Rogo vos, quam primum mihi rescribatis.
 nam non dubito, quin his de rebus ante horam quartam
 Hirtius certiozem me sit facturum: quem in locum con-
 venire possimus. Quo me velitis venire, rescribite. Post
 novissimum Hirtii sermonem, placitum est mihi postula-
 re, ut liceret nobis esse Romæ publico præsidio: quod il-
 los nobis concessuros non puto. magnam enim invidiam
 iis faciemus. Nihil tamen non postulandum putavi, quod
 æquum esse statuerem.

ARGUMENTVM.

2

*Petunt ab Antonio, utrum putet ipsos in urbe, magna veter-
 ranorum militum frequentia tutos fore.*

BRVTVS, ET CASSIVS PRAETT.

M. ANTONIO COS.

DE TVA fide, & benivolentia in nos, nisi persuasum
 esset nobis, non conscripsissemus *b)* hæc tibi: quæ pro-
 fecto,

b) scripsissemus.

fecto, quum istum animum habes, in optimam partem accipies. Scribitur nobis, magnam veteranorum multitudinem Romam conuenisse iam, & ad kalendas Junias futuram multo maiorem. De te si dubitemus, aut vereamur, simus nostri dissimiles. Sed certe, cum ipsi in tua potestate fuerimus, tuoque adducti consilio dimiserimus ex municipiis nostros necessarios; neque solum edicto, sed etiam litteris id fecerimus: digni sumus, quos habeas tui consilii participes, in ea praesertim re, quae ad nos pertinet. Quare petimus a te, facias nos certiores tuae voluntatis in nos: putesne, nos tutos fore in tanta frequentia militum veteranorum, quos etiam de reponenda ara cogitare audimus: quod velle te probare c) vix quisquam posse videtur, qui nos salvos, & honestos velit. Nos ab initio spectasse otium, nec quidquam aliud libertate communi quaesisse, exitus declarat. Fallere nemo nos potest, nisi tu: quod certe abest a tua virtute, & fide: sed alius nemo facultatem habet decipiendi nos. tibi enim uni credidimus, & credituri sumus. Maximo de nobis timore afficiuntur amici nostri: quibus etsi tua fides explorata est, tamen illud in mentem venit, multitudinem veteranorum facilius impelli ab aliis quo libet, quam a te retineri posse. Rescribas nobis ad omnia, rogamus. Nam illud valde leve est, ac nugatorium, ea re denuntiatum esse veteranis, quod de commodis eorum mense Junio laturus esses. Quem enim impedimento futurum putas, cum de nobis certum sit, nos quieturos? Non debemus cuiquam videri nimium cupidi vitae, cum accidere nobis nihil possit sine pernicie, & confusione omnium rerum.

3

ARGUMENTVM.

Contumeliosis & minacibus litteris Antonii respondent fortiter ac intrepide.

BRV-

c) velle te et probare.

BRVTVS, ET CASSIVS PRAETT. S.D.
ANTONIO, COS.

p.
169
a.

S. V. B. E. Litteras tuas legimus, fimillimas edicti tui, contumeliosas, minaces, minime dignas, quæ a te nobis mitterentur. Nos, Antoni, te nulla laceffimus injuria: neque miraturum credidimus, si prætores, & ea dignitate homines, aliquid edicto postulassemus a consule. Quod si indignaris, ausos esse id facere: concede nobis, ut doleamus, ne hoc quidem abs te Bruto, & Cassio tribui. Nam de dilectibus habitis, & pecuniis imperatis, exercitiis sollicitatis, & nuntiis trans mare missis, quod te questum esse negas; nos quidem tibi credimus optimo animo te fecisse: sed tamen neque agnoscimus quidquam eorum; & te miramur, cum hæc reticueris, non potuisse continere iracundiam tuam, quin nobis de morte Cæsaris objiceres. Illud vero quemadmodum ferendum sit, tute cogita: non licere prætoribus, concordia, ac libertatis causa, per edictum, de suo jure decedere *d*), quin consul arma minetur. Quorum fiducia nihil est, quod nos terreas. Neque enim decet, aut convenit nobis, periculo ulli submittere animum nostrum. Neque est Antonio postulandum, ut iis imperet, quorum opera liber est. Nos si alia hortarentur, ut bellum civile fuscitare vellemus, litteræ tuæ nihil proficerent. Nulla enim minantis auctoritas apud liberos est. Sed pulchre intelligis non posse nos ququam impelli: & fortassis ea re minaciter agis, ut iudicium nostrum, metus videatur. Nos in hac sententia sumus, ut te cupiamus in libera republica magnum, atque honestum esse; vocemus te ad nullas inimicitias: sed tamen plura nostram libertatem, quam tuam amicitiam æstimemus. Tu etiam, atque etiam vide, quid fuscipias, quid sustinere possis: neque, quam diu vixerit Cæsar, sed quam non diu regnarit, fac cogites. Deos quæsumus, consilia tua reipublicæ salutaria sint, ac tibi, si minus: ut,
salva

d) malle videtur: *decidere*. sc. cum senatu.

salua atque honesta republica, tibi quam minimum noceant, optamus. Pridie nonas Sext.

4

ARGVMENTVM.

Res a se gestas exponit, & ut Cicero sua se sententia in supplicationibus decernendis adjuvet, rogat.

D. BRVTVS IMP. COS. DESIGN. S. D. CICERONI.

SI de tua in me voluntate dubitarem, multis a te verbis peterem, ut dignitatem meam tuerere. sed profecto est ita, ut mihi persuasi, me tibi esse curæ. Progressus sum ad Inalpinos cum exercitu, non tam nomen imperatorium captans, quam cupiens militibus satisfacere, firmosque eos ad tuendas nostras res efficere: quod mihi videor consecutus. Nam & liberalitatem nostram, & animum sunt experti. cum omnium bellicosissimis bellum gessi: multa castella cepi: multa vastavi. Non sine causa ad senatum litteras misi. Adjuua nos tua sententia: quod cum facies, ex magna parte communi commodo inservieris.

5

ARGVMENTVM.

Excusat se, quod Bruti litteris non responderit: hortatur ad libertatem recuperandam: & suum studium ac officia pollicetur.

M. CICERO S. D. BRVTO IMP. COS. DES.

LVPVS familiaris noster, cum a te venisset, cumque Romæ quosdam dies commoraretur, ego eram in iis locis, in quibus maxime me tuto esse arbitrabar. Eo factum est, ut ad te Lupus sine meis litteris rediret, cum tamen curasset tuas ad me perferendas. Romam autem veni a. d. quintum idus Decembris, nec habui quidquam antiquius, quam ut Pansam statim convenirem: ex quo ea de te cognovi, quæ maxime optabam. Quare hortatione tu quidem non egēs, si ne illa quidem in re, quæ a te gesta est post hominum memoriam maxima, hortatorem desiderasti. Illud tamen breviter significandum videtur, populum Romanum omnia a te expectare, atque in te aliquando

quando recuperandæ libertatis omnem spem ponere. Tu, si dies, noctesque memineris (quod te facere certo scio) quantam rem gesseris: non obliviscere profecto, quantæ tibi etiam nunc gerendæ sint. Si enim iste provinciam natus erit, cui quidem ego semper amicus fui ante, quam illum intellexi non modo aperte, sed etiam libenter cum republica bellum gerere, spem reliquam nullam video salutis. Quamobrem te obsecro iisdem precibus, quibus S. P. Q. R. ut in perpetuum rempublicam dominatu regio liberet: ut principiis consentiant exitus. Tuum est hoc munus, tuæ partēs: a te hoc civitas, vel omnes potius gentes non expectant solum, sed etiam postulant. quamquam, cum hortatione non egeas, ut supra scripsi, non utar ea pluribus verbis: faciam illud, quod meum est, ut tibi omnia mea officia, studia, curas, cogitationes pollicear, quæ ad tuam laudem, & gloriam pertinebunt. Quamobrem velim tibi ita persuadeas, me tum reipublicæ causa, quæ mihi vita mea est carior; tum quod tibi ipse faveam, tuamque dignitatem amplificari velim, tuis optimis consiliis, amplitudini, gloriæ, nullo loco defuturum. Vale.

ARGVMENTVM.

6

Commendaverat Brutus suam dignitatem. Respondet Cicero, sibi curæ fore, idque jam in senatu declaratum esse.

M. CICERO S. D. BRVTO IMP. COS. DES.

b.

LVPVS noster cum Romam sexto die Mutina venisset, postridie me mane convenit; tua mihi mandata diligentissime exposuit, & litteras reddidit. Quod mihi tuam dignitatem commendas, eodem tempore existimo te mihi meam dignitatem commendare: quam mehercule non habeo tua cariorem. Quare mihi gratissimum facies, si exploratum habebis, tuis laudibus nullo loco nec consilium, nec studium meum defuturum. Cum tribuni plebis edixissent, senatus adesset a. d. XIII kal. Jan. haberentque in animo de præsidio consulum designatorum referre: quamquam statueram in senatum ante kal. Jan. non venire: ta-

U

men,

men, cum eo die ipso edictum tuum propositum esset, nefas esse duxi, aut ita haberi senatum, ut de tuis divinis in rempublicam meritis fileretur, (quod factum esset, nisi ego venissem) aut, etiam si quid de te honorifice diceretur, me non adesse. Itaque in senatum veni mane: quod cum esset animadversum, frequentissimi senatores conuenerunt. Quæ de te in senatu egerim, quæ in concione maxima dixerim, aliorum te litteris malo cognoscere. Illud tibi persuadeas velim, me omnia, quæ ad tuam dignitatem augendam pertinebunt, quæ est per se amplissima, summo semper studio suscepturum, & defensurum: quod quamquam intelligo me cum multis esse facturum, tamen appetam hujus rei principatum.

7

ARGUMENTVM.

Suadet, ne in salute populi R. tuenda senatus auctoritatem expectet, sed, quid sibi rectum videatur, faciat.

P. M. CICERO S.D. D. BRVTO IMP. CONS. DES.

171
a.

CVM adhibuisset domi meæ Lupus me, & Libonem, & Servium, consobrinum tuum: quæ mea fuerit sententia, cognosse te ex M. Sejo arbitror; qui nostro sermone interfuit. Reliqua, quamquam statim Sejum Græceus est subsecutus, tamen ex Græcejo poteris cognoscere. Caput autem est hoc, quod te diligentissime percipere, & meminisse volam, ut ne in libertate, & salute populi Romani conservanda auctoritatem senatus expectes, nondum liberi, ne & tuum factum condemnes (nullo enim publico consilio rempublicam liberasti: quo etiam est res illa major, & clarior) & adolescentem, vel puerum potius, Cæsarem, iudices temere fecisse, qui tantam causam publicam privato consilio suscepit: denique homines rusticos, sed fortissimos viros, civesque optimos, dementes fuisse iudices, primum milites veteranos, commilitones tuos, deinde legionem Martiam, legionem quartam; quæ suum consulem hostem iudicaverunt, seque ad salutem reipublicæ defendendam contulerunt. Voluntas senatus, pro aucto-

auctoritate haberi debet, cum auctoritas impeditur metu. Postremo suscepta tibi causa jam bis est, ut non sit integrum: primum idibus Martiis; deinde proxime exercitu novo, & copiis comparatis. Quamobrem ad omnia ita paratus, seu animatus debes esse, non ut nihil facias, nisi iustus; sed ut ea geras, quæ ab omnibus summa cum admiratione laudentur.

ARGVMENTVM.

8

De legatis ad Antonium de pace missis, quæque sit omnium de Bruto expectatio ad libertatem recuperandam, perscribit.

M. CICERO S. D. BRVTO IMP. COS. DES. b.

EO tempore Polla tua misit, ut ad te, si quid vellem, darem litterarum, cum quid scriberem, non habebam. Omnia enim erant suspena propter expectationem legatorum: qui quid egissent, nihil dum nuntiabatur. Hæc tamen scribenda existimavi: primum, S. P. Q. R. de te laborare, non solum salutis suæ causa, sed etiam dignitatis tuæ. admirabilis enim est quædam tui nominis caritas, amorque in te singularis omnium civium. Ita enim sperant, atque confidunt, ut antea rege, sic hoc tempore regno te rempublicam liberaturum. Romæ dilectus habetur, totaque Italia; si hic dilectus appellandus est, cum ultro se offerunt omnes: tantus ardor occupavit animos hominum desiderio libertatis, odioque diutinæ servitutis. De reliquis rebus a te jam expectare litteras debemus, quid ipse agas, quid noster Hirrius, quid Cæsar meus: quos spero brevi tempore societate victoriæ tecum copulatos fore. Reliquum est, ut de me id scribam, quod te ex tuorum litteris & spero, & malo cognoscere; me neque deesse ulla in re, neque umquam defuturum dignitati tuæ.

ARGVMENTVM.

9

Prospiciat, rogat, ne, consulibus amissis, hostes reip. invalescant: & quid agendum videatur, monet.

U 2

D. BRVTO

D. BRVTVS S.D. M. CICERONI.

PANSA amisso, quantum detrimenti respublica acceperit, non te præterit. nunc auctoritate, & prudentia tua prospicias oportet, ne inimici nostri, consulibus sublati, sperent se conualescere posse. Ego, ne consistere possit in Italia Antonius, dabo operam. sequar eum confestim. ¹⁷² utrumque me præstaturum spero, ne aut Ventidius ^{a.} elabatur, aut Antonius in Italia moretur. In primis rogo te, ad hominem ventosissimum, Lepidum, mittas, ne bellum nobis redintegrare possit, Antonio sibi conjuncto. Nam de Pollione Asinio puto te perspicere, quid facturus sit. multæ, & bonæ, & firmæ sunt legiones Lepidi, & Asinii. Neque hæc idcirco tibi scribo, quod te non eadem advertere sciam, sed quod mihi persuasissimum est, Lepidum recte facturum numquam, si forte vobis id de hoc dubium est. Plancum quoque confirmetis oro: quem spero, pulso Antonio, reipublicæ non defuturum. Si se Alpes Antonius trajecerit, constitui præsidium in Alpibus collocare, & te de omni re facere certiolem. iiii kal. Maji, ex castris Regii.

IO

ARGVMENTVM.

Queritur de quorundam malevolentia, & reip. periculum exponit.

D. BRVTVS S.D. M. CICERONI.

NON mihi rempublicam plus debere arbitror, quam me tibi; gratioremve esse in te posse, quam isti perversi sint in me. Exploratum habes, (sint, an hoc temporis videatur dici causa) malle me tuum e) iudicium, quam ex altera parte omnium istorum. Tu enim a certo sensu, & vero iudicas de nobis: quod isti ne faciant, summa malivolentia, & livore impediuntur. Interpellent me, quo minus honoratus sim, dum ne interpellent, quo minus respu-

e) quam me tibi. Gratiorem me esse in te posse, quam isti perversi sunt in me, exploratum habes: si tamen hoc temporis videatur dici causa, malle m. t. etc.

publica a me commode administrari possit. Quæ quanto sit in periculo, quam potero brevissime exponam. Primum omnium, quantam perturbationem rerum urbanarum afferat obitus consulum, quantamque cupiditatem hominibus injiciat vacuitas *f)*, non te fugit. Satis me multa scripsisse, quæ litteris commendari possint, arbitror. Scio *b)* enim, cui scribam. Revertor nunc ad Antonium: qui ex fuga cum parvulam manum pedicum *g)* haberet inermium, ergastula solvendo, omneque genus hominum arripiendo, satis magnum numerum videtur effecisse. Huc *b)* accessit manus Ventidii, quæ trans Apenninum itinere facto difficillimo ad Vada pervenit, atque ibi se cum Antonio conjunxit. Est numerus veteranorum, & armatorum satis frequens cum Ventidio. Consilia Antonii hæc sint, necesse est: aut ad Lepidum ut se conferat, si recipitur; aut Apennino, Alpibusque se teneat, & decursionibus per equites, quos habet multos, vastet ea loca, in quæ incurrit: aut rursus se in Etruriam referat, quod ea pars Italiae sine exercitu est. Quod si me Cæsar audisset, atque Apenninum transisset: in tantas angustias Antonium compulsem, ut inopia potius, quam ferro conficeretur. Sed neque Cæsari imperari potest, nec Cæsar exercitui suo. quod utrumque pessimum est. Cum hæc talia sint: quo minus, quod ad me pertinebit, homines interpellent, ut supra scripsi, non impedio. Hæc quemadmodum explicari possint, aut, a te cum explicabuntur, ne impediatur, timeo. Alere jam milites non possum. Cum ad rempublicam liberandam accessi, H. S. mihi fuit pecuniæ cccc amplius. Tantum abest, ut meæ rei familiaris liberum sit quidquam, ut omnes jam meos amicos ære alieno obstrinxerim. Septenum numerum nunc legionum *i)* alo: qua difficultate, tu arbitrare. Non, si Varronis thesauros haberem, subsistere sumptui possem. Cum primum de An-

U 3

tonio

f) Gr. malebat cum Codd. legere: *vacivitas*.

g) *militum*.

b) *Hoc*.

i) Legendum putat: *septem nunc numeros legionum*.

i. e. *cohortes leg.*

p. tonio exploratum habuero, faciam te certio rem. Tu me
 173 amabis ita, si hoc idem me in te facere senseris. III. non.
 a. Maji, ex castris, Derthona k).

II

ARGVMENTVM.

Memor meritorum in se Ciceronis, iter Antonii ad Lepidum, dubiamque Planci fidem, & suum in rempubl. studium significat.

D. BRVTVS IMP. COS. DES. S.D.
 M. CICERONI.

EODEM exemplo a te mi litteræ redditæ sunt, quo pueri mei attulerunt. Tantum me tibi debere existimo, quantum persolvere difficile est. Scripsi tibi, quæ hic gererentur. in itinere est Antonius: ad Lepidum proficiscitur: ne de Planco quidem spem adhuc abiecit, ut ex libellis ejus l) animadverti, qui in me inciderunt. In quibus quos ad Asinium, quos ad Lepidum, quos ad Plancum mitteret, scribebat. Ego tamen non habui ambiguum, & statim ad Plancum misi: & biduo ab Allobrogibus, & totius Galliæ legatos exspecto, quos confirmatos domum remittam. Tu, quæ istic opus erunt administrari, prospicies, ut ex tua voluntate, rei que publicæ commodo fiant. Malivolentiæ hominum in me, si poteris, occures. si non poteris, hoc consolabere m), quod me de statu meo nullis contumeliis deterrere possunt. pridie nonas Maji, ex castris, finibus Statiellensium.

12

ARGVMENTVM.

Queritur, ab Antonio bellum renovatum, quod hominum opinione impediri a Bruto potuisset.

M. CICERO S.D. BRVTO IMP. COS. DES.

TRES uno die a te accepi epistolas: unam brevem, quam Flacco Volumnio dederas; duas pleniore: quarum alteram tabellarius T. Vibii attulit; alteram ad me misit Lupus. Ex tuis litteris, & ex Græceji oratione, non
 mo-

k) Dertona.

l) suis.

m) hoc te consolabere.

modo non restinctum bellum, sed etiam inflammatum videtur. Non dubito autem, pro tua singulari prudentia, quin perspicias, si aliquid firmitatis nactus sit Antonius, ^{b.} omnia tua illa præclara in rempublicam merita, ad nihilum esse ventura. Ita enim Romam erat nuntiatum, ita persuasum omnibus, cum paucis inermis, perterritis metu, fracto animo, fugisse Antonium. Qui si ita se habet, ut, quemadmodum audiebam de Græcejo, configi cum eo sine periculo non possit: non ille mihi fugisse a Mutina videtur, sed locum belli gerendi mutasse. Itaque homines alii facti sunt: nonnulli etiam queruntur, quod persecuti non sitis. opprimi potuisse, si celeritas adhibita esset, existimant. Omnino est hoc populi, maximeque nostri, in eo potissimum abuti libertate, per quem eam consecutus sit. Sed tamen providendum sit ⁿ⁾, ne quæ iusta querela esse possit. Res se sic habet. Is bellum confecerit, qui Antonium oppresserit. Hoc quam vim habeat, te existimare malo, quam me apertius scribere.

ARGVMENTVM.

13

Excusat tarditatem in persequendo Antonio: & in quo res statu sit, exponit.

D. BRVTVS, M.T.C. S.D.

JAM non ago tibi gratias. Cui enim re vix referre possum, huic verbis non patitur res satisfieri. Attendere te volo, quæ in manibus sunt. Qua enim prudentia es, nihil te fugiet, si meas litteras diligenter legeris. Sequi confestim Antonium his de causis, Cicero, non potui. eram sine equitibus, sine iumentis: Hirtium periisse ^{o)} nesciebam: Cæsari non credebam prius, quam convenissem, & collocutus essem. Hic dies hoc modo abiit. Postero die mane a Pansa sum arcessitus Bononiam. Cum in itinere essem, nuntiatum mihi est, eum mortuum esse. Recurri ad meas copiolas. sic enim vere eas appellare possum. Sunt extenuatissimæ, & inopia omnium rerum pessime acceptæ. Biduo me Antonius antecessit, itinera mul-

U 4

to

n) est.

o) perisse.

to majora *p*) fugiens, quam ego sequens. Ille enim iit passim, ego ordinatim. Quacumque iit, ergastula solvit, homines arripuit. constitit nusquam prius, quam ad Vada venit. Quem locum volo tibi esse notum. Jacet inter Apenninum, & Alpes, impeditissimus ad iter faciendum. Cum abessem ab eo millia passuum triginta, & se jam Ventidius conjunxisset; concio ejus ad me est allata: in qua petere cœpit a militibus, ut se trans Alpes sequerentur: sibi cum M. Lepido convenire. Succlamatum est, & frequenter a militibus Ventidianis, (nam suos valde quam paucos habet) sibi aut in Italia pereundum esse, aut vincendum. Et orare cœperunt, ut Pollentiam iter facerent. Cum sustinere eos non posset, in posterum diem iter suum contulit. Hac re mihi nuntiata, statim quinque cohortes Pollentiam præmissi, meumque iter eo contuli. hora ante præsidium meum Pollentiam venit, quam Trebellius cum equitibus. sane quam sum gavifus. in hoc enim victoriam puto consistere. In spem venerant, quod neque Planci quatuor legiones omnibus suis copiis pares arbitrabantur; neque ex Italia tam celeriter exercitum trajici posse credebant. quos ipsi adhuc satis arroganter Allobroges, equitatusque omnis, qui eo præmissus erat a nobis, sustinebant; nostroque adventu sustineri facilius posse confidimus. Tamen si quo etiam casu Isaram se trajecerint, ne quod detrimentum reipublicæ injungant, summa a nobis dabitur opera. vos magnum animum, optimamque spem de summa republica habere volumus, cum & nos, & exercitus nostros singulari concordia conjunctos, ad omnia pro vobis videatis paratos. Sed tamen nihil de diligentia remittere debetis, dareque operam, ut quam paratissimi & ab exercitu, reliquisque rebus pro vestra salute contra sceleratissimam conspirationem hostium conflagamus; qui quidem eas copias, quas diu simulatione reipublicæ comparabant, subito ad patriæ periculum converterunt.

ARGV-

p) itinera fecit m. m.

ARGVMENTVM.

14

Bruti litteris respondet de decemviris, de legionibus perducendis, de pecunia, de hominum admiratione ob renatum bellum, cujus exitus ne timeatur, Bruti partes & manus esse dicit.

M. T. C. D. BRVTO, IMP. CONS. DES. S. P. D.

MIRABILITER, mi Brute, lætor, mea consilia, measque sententias a te probari de decemviris, de ornando adolescente. Sed quid refert? mihi crede, homini non glorioso: plane jam, Brute, frigeo. ὄργανον enim erat meum senatus. id est jam dissolutum. Tantam spem attulerat exploratæ victoriæ tua præclara Mutina eruptio, fuga Antonii, conciso exercitu, ut omnium animi relaxati sint, meæque illæ vehementes contentiones, tamquam *συναμαχία* esse videantur. Sed, ut ad rem redeam, legionem Martiam, & quartam negant, qui illas norunt, ulla conditione ad te posse perducī. Pecuniæ, quam desideras ratio potest haberi, eaque habebitur. De Bruto arcessendo, Cæsareque ad Italiæ præsidium tenendo, valde tibi assentior. Sed, ut scribis, habes obtrectatores; quos equidem facillime sustineo: sed impediunt tamen. Ex Africa legiones expectantur. Sed bellum istuc renatum mirantur homines. Nihil tam præter spem umquam. Nam die tuo natali victoria nuntiata, in multa secula videbamus rempublicam liberatam. Novi timores retexunt superiora. Scripsisti autem ad me iis, quas idibus Majis dedisti, modo te accepisse a Planco litteras, non recipi a Lepido Antonium. Id si ita est, omnia facilia: sin aliter, magnum negotium: cujus exitum non extimesco; tuæ partes sunt. Ego plus, quam feci, facere non possum. Te tamen, id quod spero, omnium maximum & clarissimum videre cupio.

ARGVMENTVM.

15

Laudat officium & diligentiam Bruti: cujus & collegæ concordiam omnibus gratam esse significat: & hortatur, ut secum jam ipse certet.

U 5

M. T. C.

M. T. C. D. BRVTO, IMP. COS. DES. S. P. D.

ETSI mihi tuæ litteræ jucundissimæ sunt: tamen jucundius fuit, quod in summa occupatione tua Planco collegæ mandasti, ut te mihi per litteras excusaret: quo fecit ille diligenter. mihi autem nihil amabilius officio tuo, & diligentia. Conjunctio tua, cum collega, concordiaque vestra, quæ litteris communibus declarata est, S. P. Q. R. gratissima accidit. Quod superest, perge, mi Brute: & jam non cum aliis, sed tecum ipse certa. Plura scribere non debeo, præsertim ad te: quo magistro brevitatis uti cogito. Litteras tuas vehementer exspecto, & quidem tales, quales maxime opro.

16

ARGVMENTVM.

Commendat Lamiam in petitione præturæ.

M. T. C. D. BRVTO, IMP. COS. DES. S. P. D.

PERMAGNI interest, quo tibi hæc tempore epistola reddita sit: utrum cum sollicitudinis aliquid haberes, an cum ab omni molestia vacuus esses. Itaque ei præcepi, quem ad te misi, ut tempus observaret epistolæ tibi reddendæ. Nam quemadmodum coram qui ad nos intempestive adeunt, molesti sæpe sunt: sic epistolæ offendunt, non loco redditæ. Si autem, ut spero, nihil te perturbat, nihil impedit; & ille, cui mandavi, satis scite, & commode tempus ad te cepit adeundi: confido, me, quod
b. velim, facile a te impetraturum. L. Lamia præturam petit. hoc ego utor uno omnium plurimum. Magna vetustas, magna consuetudo intercedit: quodque plurimum valet, nihil mihi ejus est familiaritate jucundius. Magno præterea beneficio ejus, magnoque merito sum obligatus. Nam Clodianis temporibus, cum equestris ordinis princeps esset, proque mea salute acerrime propugnaret, a Gabinio consule relegatus est: quod ante id tempus civi Romano contigit nemini. Hoc cum populus Romanus meminit, me ipsum non meminisse turpissimum est. Quapropter persuade tibi, mi Brute, me petere præturam.
Quam-

Quamquam enim Lamia summo splendore, summa gratia est, magnificentissimo q) munere ædilicio: tamen, quasi ea ita non essent, ego suscepi totum negotium. Nunc, si me tanti facis, quanti certe facis, quum equitum centurias tenes, in queis regnas, mitte ad Lupum nostrum, ut is nobis eas centurias conficiat. Non tenebo te pluribus. Ponam in extremo quod sentio. Nihil est, Brute, cum omnia r) a te expectem, quod mihi gratius facere possis.

ARGVMENTVM.

17

Commendat eundem Lamiam, scripta epistola brevi post superiorem.

M.T.C. D. BRVTO, IMP. S.D.

LAMIA uno omnium familiarissime utor. Magna ejus in me, non dico officia, sed merita, eaque sunt populo Romano notissima. Is magnificentissimo munere ædilitatis perfunctus, petit præturam: omnesque intelligunt, nec dignitatem ei deesse, nec gratiam. Sed is ambitus excitare s) videtur, ut ego omnia pertimescam, totamque petitionem Lamia mihi sustinendam putem. In ea re quantum me possis adjuvare, facile perspicio: nec vero, quantum mea causa velis, dubito. Velim igitur, mi Brute, tibi persuadeas, nihil me majore studio a te petere, nihil te mihi gratius facere posse, quam si omnibus tuis opibus, omni studio, Lamiam in petitione juveris, quod ut facias, vehementer te rogo.

ARGVMENTVM.

18

Reprehendit in Decimo nonnullam timoris significationem.

Scripta post Hirtium & Pansam consules interfectos.

M.T.C. D. BRVTO, IMP. COS. DES. S.D.

ETSI ex mandatis, quæ Galbæ, Volumnioque ad fenatum dedisti, quid timendum, suspicandumque putares, suspicabamur: tamen timidiora mandata videbantur, quam erat dignum tua, populique Romani victoria. Senatus autem, mi Brute, fortis est, & habet fortes duces. Itaque

q) est, usus magnis.

r) omnia cum.

s) exstare.

que moleste ferebat, se a te, quem omnium, quicumque fuissent, fortissimum iudicaret, timidum, atque ignavum iudicari. Etenim cum, te incluso, spem maximam omnes habuissent in tua virtute, florente Antonio: quis erat, qui quidquam timeret, profligato illo, te liberato? Nec vero Lepidum timebamus. Quis enim esset, qui illum tam furiosum arbitraretur, ut qui in maximo bello pacem velle se dixisset, is in optatissima pace bellum reipublicæ indiceret? Nec dubito, quin tu plus provideas. Sed tamen tam recenti gratulatione, quam tuo nomine ad omnia deorum templa fecimus, renovatio timoris magnam molestiam afferebat. Quare velim equidem, id quod spero, ut plane abjectus, & fractus sit Antonius. Sin aliquid virium forte collegerit: sentiet, nec senatui consilium, nec populo Romano virtutem deesse, nec reipublicæ te vivo, imperatorem. XIII. kal. Jun.

19

ARGUMENTVM.

Reipublicæ vicem timet: Vicetinos commendat.

b. D. BRVTVS. M. T. C. S. P. D.

AD senatum quas litteras misi, velim prius perlegas: & si qua tibi videbuntur, commutes. Necessario me scripsisse, ipse animadvertes. nam cum putarem, quartam, & Martiam legiones mecum futuras, ut Druso, Paulloque placuerat, vobis assentientibus: minus de reliquis rebus laborandum existimavi. Nunc vero cum sim cum tironibus egentissimis, valde & meam & vestram vicem timeam, necesse est. Vicetini me, & M. Brutum præcipue observant. His ne quam patiari injuriam fieri in senatu vernarum causa, a te peto. Causam habent optimam, officium in rempublicam summum, genus hominum adversariorum feditiosum, & inertissimum t). XII kalend. Jun. Vercellis.

ARGV-

) Grævio placet lectio Pal. 1. & Hittorp. *incertissimum.*

*Timere se ait Ciceronis causa, eumque monet, ut veterano-
rum animos sibi conciliet.*

D. BRVTVS IMP. COS. DES. M. T. C. S. P. D.

QVOD pro me non facio, id pro te facere meus in te amor, tuaque officia cogunt, ut timeam. Sæpe enim mihi cum esset dictum, neque a me contemptum, novissime Labeo Segulius, homo sibi simillimus, narrat mihi, apud Cæsarem se fuisse, multumque sermonem de te habitum esse: ipsum Cæsarem nihil sane de te questum, nisi dictum, quod diceret te dixisse, laudandum adolescentem, ornandum, tollendum: se non esse commissurum, ut tolli possit. Hoc ego Labeonem credo illi retulisse, aut finxisse dictum, non ab adolescente prolatum. Veteranos vero pessime loqui, volebat Labeo me credere, & tibi ab iis instare periculum: maximeque indignari, quod in decemviris neque Cæsar, neque ego habitus essemus: atque omnia p. ad vestrum arbitrium essent collata. Hæc cum audissem, ¹⁷⁷ & jam in itinere essem, committendum non u) putavi, a. prius ut Alpes transgrederer, quam, quid istuc ageretur, scirem. Nam de tuo periculo, crede mihi, jactatione verborum, & denuntiatione periculi, sperare eos, te pertimesacto, adolescente impulso, posse magna consequi præmia: & totam istam cantilenam ex hoc pendere, ut quam plurimum lucri faciant. Neque tamen non te cautum esse volo, & insidias vitantem. Nihil enim tua mihi vita potest esse jucundius, neque carius. Illud vide, ne timendo, magis timere cogare. Et, quibus rebus potest occurri veteranis, occurras. Primum, quod desiderant de decemviris, facias: deinde de præmiis. Si tibi videatur, agros eorum militum, qui cum Antonio veterani fuerunt, his dandos censeas ab utrisque nobis. De nummis, lente, ac ratione habita pecuniæ, senatum de ea re consti-

u) nondum.

constitutum: quattuor legionibus iis, quibus agros dandos censuistis, video facultatem fore ex agris Silani x), & agro Campano. Æqualiter, aut forte agros legionibus assignari puto oportere. Hæc me tibi scribere non prudentia mea hortatur, sed amor in te, & cupiditas otii; quod sine te consistere non potest. Ego, nisi valde necesse fuerit, ex Italia non excedam. Legiones armo, paro: spero me non pessimum exercitum habiturum ad omnes casus, & impetus hominum. De exercitu, quem Panfa habuit, legionem mihi Cæsar non remittit. Ad has litteras statim mihi rescribe, tuorumque aliquem mitte, si quid reconditum magis erit, meque scire opus y) putaris. Vale. iix kal. Jun. Eporedia.

21

ARGVMENTVM.

Respondet superiori epistolæ xx.

b.

M. T. C. D. BRVTO, IMP. S. P. D.

DII isti Segulio malefaciant, homini nequissimo omnium, qui sunt, qui fuerunt, qui futuri sunt! Quid? tu illum tecum solum, aut cum Cæsare, qui neminem prætermiserit, quicum loqui potuerit, cui non eadem ista dixerit? Te tamen, mi Brute, sic amo, ut debeo, quod istud quidquid esset nugarum, me scire voluisti. Signum enim magnum amoris dedisti. Nam quod idem Segulius, veteranos queri, quod tu, & Cæsar in decemviris non essetis, utinam ne ego quidem essem! Quid enim molestius? Sed tamen, cum ego sensissem, de iis, qui exercitus haberent, sententiam ferri oportere: iidem illi, qui solent, reclamarunt. Itaque excerpti z) etiam estis, me vehementer repugnante. Quocirca Segulium negligamus, qui res novas quærit: non quo veterem comederit: nullam enim habuit: sed hanc ipsam recentem novam devoravit. Quod autem scribis, te, quod pro te ipso non facias, id pro me, ut de me timeas aliquid: omni te, vir optime, mihi

x) Silanis.

y) opus esse.

z) excerpti.

mihique carissime Brute, de me metu libero. Ego enim, quæ provideri poterunt, non fallar in iis: quæ cautionem non habebunt, de his non ita valde laboro. Sim enim impudens, si plus postulem, quam homini a rerum natura tribui potest. Quod mihi præcipis, ut caveam, ne timendo magis timere cogar; & sapienter, & amicissime præcipis. Sed velim tibi persuadeas, cum te constet excellere hoc genere virtutis, ut numquam extimescas, numquam perturbare; me huic tuæ virtuti proxime accedere. Quamobrem neque metuum quidquam, & cavebo omnia. Sed vide, ne tua jam, mi Brute, culpa futura sit, si ego quidquam timeam. tuis enim opibus, & consulatu tuo, ^{p.} ¹⁷⁸ _{a.} etiam si timidi essemus, tamen omnem timorem abjiceremus: præsertim cum persuasum omnibus esset, mihique maxime, a te nos unice diligi. Consiliis tuis, quæ scribis de quattuor legionibus, deque agris assignandis ab utrisque vestrum, vehementer assentior. Itaque cum quidam de collegis nostris agrariam curationem ligurrarent; disturbavi rem, totamque vobis integram reservavi. Si quid erit occultius, & (ut scribis) reconditum, meorum aliquem mittam, quo fidelius ad te litteræ perferantur. Prædic. nonas Junii.

ARGVMENTVM.

22

Commendat Appium Claudium, qui cum Antonio se conjunxerat; ut ex hostium numero eximatur.

M. T. C. D. BRVTO IMP. S. P. D.

CV M Appio Claudio, C. F. summa mihi necessitudo est, multis ejus officiis, & meis mutuis constituta. Peto a te majorem in modum, vel humanitatis tuæ, vel mea causa, ut eum auctoritate tua, quæ plurimum valet, conservatum velis. Volo, te, cum fortissimus vir cognitus sis, etiam clementissimum existimari. Magno tibi erit ornamento, nobilissimum adolescentem beneficio tuo esse salvum. Cujus quidem causa hoc melior debet esse, quod pietate

pietate adductus, propter patris restitutionem, me *a*) cum Antonio conjunxit. Quare etsi minus veram causam habebis, tamen vel probabilem aliquam poteris inducere. Nutus tuus potest hominem, summo loco natum, summo ingenio, summa virtute, officiosissimum præterea, & gratissimum, incolumem in civitate retinere. Quod ut facias, ita a te peto, ut majore studio, magisque ex animo petere non possim.

23

ARGVMENTVM.

Ut bene de rep. speret, hortatur Ciceronem, cujus litteras expectat.

b.

D. BRVTVS M.T.C. S.P.D.

NOS hic valeamus recte: & quo melius valeamus, operam dabimus. Lepidus commode de nobis sentire videtur. Omni timore deposito, debemus libere reipublicæ consulere. Quod si omnia essent aliena, tamen tribus tantis exercitibus propriis reipublicæ valentibus, magnum animum habere debebas, quem & semper habuisti, & nunc fortuna adjuvante augere potes. Quæ tibi superioribus litteris mea manu scripsi, terrendi tui causa homines loquuntur. Si frenum momorderis, peream, si te omnes, quot sunt, conantem loqui ferre poterint. Ego, tibi ut antea scripsi, dum mihi a te litteræ veniant, in Italia morabor. iix kal. Jun. Eporedia.

24

ARGVMENTVM.

Respondet superiori epistola, qua timorem sibi exemptum dicit. Addit, quid agendum ei sit: & de pecunia decreta.

CICERO D. BRVTO, S.P.D.

NARRO tibi: antea subirascebar brevitati tuarum litterarum. nunc mihi loquax esse videor. te igitur imitabor. Quam multa, quam paucis? Te recte valere, operamque dare, ut quotidie melius: Lepidum commode sentire:

a) se.

aire: tribus exercitibus quidvis nos oportere confidere. Si timidus essem: tamen ista epistola mi omnem metum absterfisses. Sed, ut mones, frenum momordi. etenim qui, te incluso, omnem spem habuerim in te, quid nunc putas? Cupio jam vigiliam meam, Brute, tibi tradere: sed ita, ut ne desim constantiæ meæ. Quod scribis, in Italia te moraturum, dum tibi litteræ meæ veniant: si per hostem licet, non erraris. multa enim Romæ. sin adventu tuo bellum confici potest, nihil sit antiquius. Pecunia expeditissima quæ erat, tibi decreta est. Habes amantissimum Servium. nos non desumus. iix. idus Junias.

ARGVMENTVM.

25

Expectari a se Bruti litteras ait: sibi nihil esse quod scriberet: in ipso & Planco spem omnem esse.

M. T. C. D. BRVTO, S. P. D.

EXSPECTANTI mihi tuas quotidie litteras, Lupus noster subito denuntiavit, ut ad te scriberem, si quid vellem. Ego autem, etsi, quid scriberem, non habebam (acta enim ad te mitti sciebam: inanem autem sermonem litterarum tibi injucundum esse audiebam) brevitatem fecutus sum, te magistro. Scito igitur, in te, & in collega spem omnem esse. De Bruto autem nihil adhuc certi: quem ego, quemadmodum præcipis, privatis litteris ad bellum commune vocare non desino: qui utinam jam adesset! intestinum urbis malum, quod est non mediocre, minus timeremus. Sed quid ago? non imitor λακωνισµόν tuum? altera jam pagella procedit. Vince, & vale. xiv kal. Quintiles.

ARGVMENTVM.

26

Sollicitus ob Antonii cum Lepido conjunctionem, legiones quamprimum sibi & stipendium mitti postulat.

D. B. IMP. M. T. C. S. P. D.

MAXIMO *b)* meo dolore hoc solatio utor, quod intelligunt homines, non sine causa me timuisse ista, quæ accide-

b) In maximo.

ciderunt. Deliberent, utrum trajiciant legiones ex Africa, neene, & ex Sardinia, & Brutum arcessant, necne: & mihi stipendium dent, an decernant c). Ad senatum literas misi. Crede mihi, nisi ista omnia ita fiunt, quemadmodum scribo, magnum nos omnes adituros periculum. Rogo te, videre quibus hominibus negotium detis, qui ad me legiones adducant. & fide opus est, & celeritate.

b. III non. Jun. ex castris.

27

ARGVMENTVM.

Questus erat Matius, accusari se a Cicerone tum quod in lege quadam Caesaris suffragium tulisset, tum etiam quod ludos, Caesari mortuo ab Octaviano datos, curasset. Cicero se ita purgat, ut alterum negari a se dicat, alterum defendi.

p.
181
a.

M. CICERO MATIO, S.

NONDVM satis constitui, molestiae plus, an voluptatis attulerit mihi Trebatius noster, homo cum plenus officii, tum utriusque nostrum amantissimus. Nam cum in Tusculanum vesperi venissem, postridie ille ad me, nondum satis firmo corpore cum esset, mane venit. Quem cum objurgarem, quod parum valetudini parceret: tum ille, nihil sibi longius fuisse, quam ut me videret. Num quidnam, inquam, novi? Detulit ad me querelam tuam: de qua prius, quam respondeo, pauca praepo- nam. Quantum memoria repetere praeterita possum, nemo est mihi te amicus antiquior. Sed verustas habet aliquid commune cum multis: amor non habet. Dilexi te, quo die cognovi: meque a te diligi judicavi. Tuus deinde discessus, isque diuturnus, ambitio nostra, & vitae dissimilitudo non est passa voluntates nostras consuetudine conglutinari. Tuum tamen erga me animum agnovi multis annis ante bellum civile, cum Caesar esset in Gallia. Quod enim vehementer mihi utile esse putabas, nec inutile ipsi Caesari, perfecisti, ut ille me diligeret, coleret, haberet

c) an non decernant.

in suis. Multa prætereo, quæ temporibus illis inter nos familiarissime dicta, scripta, communicata sunt. graviora enim consecuta sunt. Et initio belli civilis cum Brundisium versus ires ad Cæsarem, venisti ad me in Formianum. Primum hoc ipsum quanti, præsertim temporibus illis? Deinde oblitum me putas consilii, sermonis, humanitatis tuæ? quibus rebus interesse memini Trebatium. Nec vero sum oblitus litterarum tuarum, quas ad me misisti, cum Cæsari obviam venisses in agro, ut arbitror, Trebulano. Secutum illud tempus est, cum me ad Pompejum proficisci, sive pudor meus coëgit, sive officium, sive fortuna. Quod officium tuum, quod studium vel in absentem me, vel in præsentem meos defuit? quem porro omnes mei & mihi, & sibi te amiciores judicaverunt? Veni Brundisium. oblitumne me putas, qua celeritate, ut primum audieris, ad me Tarento advolaris? quæ tua fuerit assectio, oratio, confirmatio animi mei, fracti communium miseriarum metu? Tandem aliquando Romæ esse cœpimus. quid defuit nostræ familiaritati in maximis rebus? Quonam modo me gererem adversus Cæsarem, usus tuo consilio sum. In reliquis officiis, cui tu tribuisti, excepto Cæsare, præter me, ut domum ventitares, horasque multas sæpe suavissimo sermone consumeres? tum, cum etiam, si meministi, ut hæc *Φιλοσοφούμενα* scriberem, tu me impulisti. Post Cæsaris reditum, quid tibi majori curæ fuit, quam ut essem ego illi quam familiarissimus? quod effeceras. Quorsum igitur hæc oratio longior, quam putaram? quia sum admiratus, te, qui hæc nosse deberes, quidquam a me commissum, quod esset alienum nostra amicitia, credidisse. Nam præter hæc, quæ commemoravi, quæ testata sunt, & illustria, habeo multo occultiora, quæ vix verbis exsequi possum. Omnia me tua delectant: sed maxime d), maxima cum fides in amicitia, consilium, gravitas, constantia; tum lepos, humanitas, litteræ. Quapropter red-

X 2

eo

d) maxime abest.

eo nunc ad querelam. Ego te suffragium tulisse in illa lege, primum non credidi: deinde, si credidissem, numquam id sine aliqua iusta causa existimarem te fecisse. ^{p.} Dignitas tua facit, ut animadvertatur, quidquid facias: ¹⁸² ^{a.} malivolentia autem hominum, ut nonnulla durius, quam a te facta sint, proferantur. Ea tu si non audis; quid dicam, nescio. equidem, si quando audio, tam defendo, quam me scio a te contra iniquos meos solere defendi. Defensio autem est duplex. Alia sunt, quæ liquido negare soleam: ut de isto ipso suffragio. alia, quæ defendam a te pie fieri, & humane: ut de curatione ludorum. Sed te, hominem doctissimum, non fugit, si Cæsar rex fuerit, quod mihi quidem videtur, in utramque partem de tuo officio disputari posse: vel in eam, qua ego uti soleo, laudandam esse fidem, & humanitatem tuam, qui amicum etiam mortuum diligas: vel in eam, qua nonnulli utuntur, libertatem patriæ, vitæ amici anteponendam. Ex his sermonibus utinam essent delatæ ad te disputationes meæ! Illa vero duo, quæ maxima sunt laudum tuarum, quis aut libentius, quam ego, commemorat, aut sæpius: te, & non suscipiendi belli civilis gravissimum auctorem fuisse, & moderandæ victoriæ; in quo, qui mihi non assentiretur, inveni neminem. Quare habeo gratiam Trebatio, familiari nostro, qui mihi dedit causam harum litterarum: quibus nisi crederis, me omnis officii, & humanitatis expertem iudicaris; quo nec mihi gravius quidquam potest esse, nec te*) alienius.

28

ARGVMENTVM.

Respondet superiori Ciceronis, purgatque se adversus vituperatores.

MATIVS CICERONI S.

MAGNAM voluptatem ex tuis litteris cepi, quod, quam speraram, atque optaram, habere te de me opinionem, cognovi. De qua etsi non dubitabam, tamen,

*) a te.

men, quia maximi æstimabam, ut incorrupta maneret, laborabam. Consciens autem mihi eram, nihil a me commissum esse, quod boni cujusquam offenderet animum. Eo minus credebam, plurimis, atque optimis artibus ornato tibi temere quidquam persuaderi potuisse, præsertim in quem mea propensa, & perpetua fuisset atque esset benivolentia. Quod quum, ut volui, scio esse: respondebo criminibus, quibus tu pro me, ut par erat, tua singulari bonitate & amicitia nostra, sæpe restitisti. Nota enim mihi sunt, quæ in me post Cæsaris mortem contulerint. Vitiis mihi dant, quod mortem hominis necessarii graviter ferro: atque eum, quem dilexi, periisse indignor. Ajunt enim, patriæ amicitiam præponendam e) esse: proinde ac si jam vicerint, obitum ejus reipublicæ fuisse utilem. Sed non agam astute. Fateor, me ad istum gradum sapientiæ non pervenisse. Neque enim Cæsarem in disensione civili sum secutus; sed amicum, quamquam re offendebar, tamen non deserui: neque bellum umquam civile, aut etiam causam disensionis probavi; quam etiam nascentem extinguere, summe studui. Itaque in victoria hominis necessarii, neque honoris, neque pecuniæ dulcedine sum captus: quibus præmiis reliqui, minus apud eum, quam ego, cum possent, immoderate sunt abusi. Atque etiam res familiaris mea, lege Cæsaris diminuta est: ^{p. 180} _{a.} cujus beneficio plerique, qui Cæsaris morte lætantur, remanserunt in civitate. Civibus victis ut parceretur, æque, ac pro mea salute, laboravi. Possum igitur, qui omnes voluerim incolumes, eum, a quo id impetratum est, periisse non indignari; cum præsertim iidem homines illi, & invidiæ, & exitio fuerint? Plecteris ergo, inquit, quum factum nostrum improbare audes. O superbiam inauditam! alios in facinore gloriari, aliis ne dolere quidem impunitè licere! At hæc etiam servis semper libera fuerunt, time-

X 3

rent,

e) Gr. legi vult aut: patriam amicitia præp. aut cum J. Fr. Gron. patriæ amicitiam postponendam.

rent, gauderent, dolerent suo potius, quam alterius arbitrio: quæ nunc, ut quidem isti dictitant, libertatis auctores, metu nobis extorquere conantur. Sed nihil agunt. Nullius umquam periculi terroribus ab officio, aut ab humanitate desciscam. Numquam enim honestam mortem fugiendam, sæpe etiam oppetendam putavi. Sed quid mihi succensent, si id opto, ut pœniteat eos sui facti? Cupio enim, Cæsaris mortem omnibus esse acerbam. At debeo pro civili parte rempublicam velle salvam. Id quidem me cupere, nisi & ante acta vita, & reliqua mea spes, tacente me, probat, dicendo vincere non postulo. Quare majorem in modum te rogo, ut rem potiolem oratione ducas: mihi que si sentis expedire, recte fieri, credas nullam communionem cum improbis esse posse. An, quod adolescens præstiti, cum etiam errare cum excusatione possem: id nunc, ætate præcipitata, commutem, ac me ipse retexam? Non faciam; neque, quod displiceat, committam, præterquam quod hominis mihi conjunctissimi, ac viri amplissimi doleo gravem casum. Quod si aliter essem animatus, numquam quod facerem, negarem: ne & in peccando improbus, & in dissimulando timidus, ac vanus existimarer. At ludos, quos Cæsaris victoriæ Cæsar adolescens fecit, curavi. At id ad privatum officium, non ad statum reipublicæ pertinet. Quod tamen munus & hominis amicissimi memoriæ, ac honoribus præstare, etiam mortui, debui: & optimæ spei adolescenti, ac dignissimo Cæsari *f)* petenti negare non potui. Veni etiam confulis Antonii domum sæpe, salutandi causa: ad quem, qui me parum patriæ amantem esse existimant, rogandi quidem aliquid, aut auferendi causa, frequentes *g)* ventitare reperies. Sed quæ hæc est arrogantia, quod Cæsar numquam interpellavit, quin, quibus vellem, atque etiam quos ipse non diligebat, tamen iis uterer: eos, qui mihi amicum eripuerunt, carpendo me, efficere conari, ne, quos
velim,

f) Cæsare.

g) frequentius.

velim, diligam? Sed non vereor, ne aut meæ vitæ modestia parum valitura sit in posterum contra falsos rumores: aut ne etiam ii, qui me non amant, propter meam in Cæsarem constantiam, non malint mei, quam sui similes amicos habere. Mihi quidem si optata contingent, quod reliquum est vitæ, in otio Rhodi degam: sin casus aliquis interpellarit, ita ero Romæ, ut recte fieri semper cupiam. Trebatio nostro magnas ago gratias, quod tuum erga me animum simplicem atque amicum aperuit: & quod eum, quem semper lubenter dilexi, quo magis jure colere, atque observare deberem, fecit. Bene vale, & me dilige.

ARGVMENTVM.

29

Profecturus in Græciam, res suas Appio commendat, commemoratis ante beneficiis ab ipso acceptis.

CICERO APPIO, S.

DVBITANTI mihi, quod scit Atticus noster, de hoc toto consilio profectiois, quod in utramque partem in mentem multa veniebant, magnum pondus accessit ad tollendam dubitationem, iudicium, & consilium tuum. Nam & scripsisti aperte, quid tibi videretur. Atticus *b)* ad me sermonem tuum pertulit. Semper iudicavi, in te, & in capiendo consilio prudentiam summam esse, & in dando fidem: maximeque sum expertus, cum initio civilis belli per litteras te consuluissem, quid mihi faciendum esse censeret: eundumne ad Pompejum, an manendum in Italia. Suasisti, ut consulerem dignitati meæ: ex quo, quid sentiret, intellexi: & sum admiratus fidem tuam, & in consilio dando religionem; quod, cum aliud malle amicissimum tuum putares, antiquius tibi officium meum, quam illius voluntas fuit. Equidem & ante hoc tempus te dilexi, & semper me a te diligi sensi. Et cum abessem, atque in magnis periculis essem: & me absentem, & meos præsentem a te cultos, & defensores esse, memini. Et post meum reditum, quam familiariter mecum vixeris, quæ-

X 4

que

b) & Atticus.

que ego de te & fenserim, & prædicarim, omnes, qui solent hæc animadvertere, testes habemus. Gravissimum vero iudicium de mea fide, & de constantia fecisti, cum, post mortem Cæsaris & totum te ad amicitiam meam contulisti. Quod tuum iudicium, nisi mea summa benivolentia erga te, omnibusque meritis comprobaro, ipse me hominem non putabo. Tu, mi Appi, conservabis amorem tuum (etsi more magis hoc quidem scribo, quam quo te admonendum putem) meaque omnia tuebere: quæ tibi ne ignota essent, Attico mandavi; a me autem, cum paulum otii nacti erimus, uberiores litteras expectato. Da operam ut valeas. hoc mihi gratius facere nihil potes.

M. TVLLII CICERONIS
EPISTOLARVM

AD

C. CASSIVM, ET ALIOS,

LIBER DVODECIMVS.

I

ARGVMENTVM.

Factum Dolabella, quo aram Cæsaris evertit, laudat: sublato rege, regnum superesse questus, C. Cassium hortatur, ut rempublicam cum Bruto omni perturbatione liberet.

M. T. C. C. CASSIO, S. P. D.

P.
183
a.

FINEM nullam facio, mihi crede, Cassi, de te, & de Bruto nostro, id est, de tota republica cogitandi, cuius omnis spes in vobis est, & in D. Bruto. Quam quidem jam habeo ipse meliorem, republica a Dolabella meo præclarissime gesta. Manabat enim illud malum urbanum, & ita corroborabatur quotidie, ut ego quidem & Urbi, & otio diffiderem urbano. Sed ita compressa est a), ut mihi videamur omne jam ad tempus ab illo duntaxat for-

a) compressum est.